

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету Верховної Ради
України з питань правоохоронної
діяльності
Денису МОНАСТИРСЬКОМУ**

Шановний Денисе Анатолійовичу!

У відповідь на Ваш лист від 11.12.2020 № 04-27/3-2020/237625 Міністерством юстиції України опрацьовано проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України для реалізації положень Закону України «Про цивільну зброю та боєприпаси» (реєстр. № 4336-1 від 24.11.2020) (далі – проєкт Закону № 4336-1), внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Шараськіним А.А., і в межах компетенції повідомляється таке.

1. Підпунктом 1 пункту 1 розділу I проєкту Закону № 4336-1 пропонується викласти в новій редакції пункт 5 частини першої статті 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), яким, серед іншого, «*позбавлення права на володіння цивільною зброєю та бойовими припасами*» передбачити одним із видів адміністративних стягнень, визначених статтею 24 КУпАП.

У зв'язку з цим, слід звернути увагу на формулювання «*позбавлення права на володіння цивільною зброєю та бойовими припасами*», враховуючи те, що відповідно до статті 16 проєкту Закону України Про цивільну зброю та боєприпаси» (реєстр. № 4335-1 від 24 листопада 2020 року) (далі – проєкт Закону № 4335-1), який нерозривно пов'язаний з цим проєктом Закону, *володіння, користування та розпоряджання цивільною зброєю* фізичними або юридичними особами відбувається за наявності Посвідчення власника зброї з отриманою відповідною категорією зброї та технічного паспорту на кожну одиницю зброї, який є дозвільним документом встановленого зразка та підтверджує, що фізична або юридична особа має право придбавати, володіти, користуватися і розпоряджатися зброєю відповідної категорії. Тобто, під час вирішення питання щодо застосування такого виду адміністративного стягнення поза увагою

залишилося питання щодо права на користування та розпорядження цивільною зброєю відповідної категорії.

З цих підстав потребують перегляду зміни до статей 25, 30, 190 КУпАП в частині вживання слів «позбавлення права на володіння цивільною зброєю та бойовими припасами».

2. Підпунктом 4 пункту 1 розділу I проекту Закону № 4336-1 пропонується до статті 190 КУпАП внести зміни, передбачивши адміністративну відповідальність за придбання, зберігання, передачу іншим особам або продаж громадянами цивільної зброї категорії В без відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом.

Разом з тим зазначаємо, що підпунктом 2 пункту 2 розділу I проекту Закону пропонується внести зміни до статті 263 Кримінального кодексу України (далі – КК), передбачивши кримінальну відповідальність за носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут цивільної вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, без передбаченого законом дозволу.

Водночас згідно з пунктом 1.17 частини першої статті 1 проекту Закону № 4335-1 *зброя* – це пристрій або предмет, спеціально виготовлений, конструктивно призначений та технічно придатний (або може бути легко пристосований) для знищення, ураження, ушкодження або заподіяння іншого руйнівного впливу на живі чи неживі об'єкти та цілі, та який не має іншого прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення.

Також пунктом 1.67 частини першої статті 1 проекту Закону № 4335-1 передбачається, що *цивільна зброя* та бойові припаси – це зброя та бойові припаси, які не заборонені цим Законом для цивільного обороту, порядок обороту яких регулюється цим Законом.

У свою чергу статтею 5 проекту Закону № 4335-1 передбачається, що в Україні цивільна зброя поділятиметься на такі категорії:

А – автоматична вогнепальна зброя;

В – довгоствольна вогнепальна гладкоствольна зброя, пневматична зброя калібру більше 4.5 мм та швидкістю пострілу понад 150 м/с, зброя під патрон «Флобера» калібру більше 4 мм;

С – короткоствольна нарізна вогнепальна зброя та гладкоствольна короткоствольна вогнепальна зброя (менш летальної дії);

Д – довгоствольна вогнепальна нарізна і комбінована вогнепальна зброя.

Враховуючи наведене, а також з огляду на те, що адміністративна або кримінальна відповідальність завжди вторинна відносно положень галузевого законодавства, проект Закону № 4336-1 потребує доопрацювання шляхом встановлення адміністративної або кримінальної відповідальності за порушення вчинення відповідних дій зі зброєю всіх категорій, передбачених статтею 5 проекту Закону № 4335-1.

Крім того, з метою дотримання принципу юридичної визначеності щодо чіткості, ясності викладу, доступності для розуміння та передбачуваності норм акта, проект Закону № 4336-1 потребує доопрацювання в частині застосування термінів, зокрема «цивільна зброя», «цивільна вогнепальна зброя».

3. Підпунктом 5 пункту 1 розділу I проєкту Закону № 4336-1 пропонується внести зміни до статті 191 КУпАП, передбачивши, зокрема адміністративну відповідальність за втрату цивільної зброї з вини власника.

Водночас проєктом Закону № 4335-1, який є базовим у регулюванні відносин у сфері обороту в Україні цивільної зброї, бойових припасів до неї, не врегульовано відносини, пов'язані із втратою цивільної зброї з вини власника.

Також проєктом Закону № 4335-1 не встановлено строків та обов'язку власника цивільної зброї повідомляти уповноважений орган Національної поліції про втрату цивільної зброї за будь-яких обставин.

4. Підпунктом 7 пункту 1 розділу I проєкту Закону пропонується внести зміни до статті 193 КУпАП, передбачивши адміністративну відповідальність за ухилення від реалізації цивільної зброї і бойових припасів громадянами після припинення дії документу дозвільного характеру.

Враховуючи, що адміністративна відповідальність завжди вторинна відносно положень галузевого законодавства, зазначаємо, що проєктом Закону № 4335-1, яким передбачається врегулювати відносини, що виникають у сфері обороту в Україні цивільної зброї, бойових припасів до неї, а також конструктивно схожих зі зброєю та бойовими припасами виробів, та визначити правовий режим власності на цивільну зброю, основні права та обов'язки фізичних і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, відчуження, носіння, транспортування, ремонту, застосування цивільної зброї та бойових припасів, а також інші суспільні відносини, що безпосередньо з цим пов'язані, у тому числі і відповідно до міжнародних зобов'язань України, не передбачено встановлення строків та обов'язку власника цивільної зброї щодо такої реалізації після припинення дії документу дозвільного характеру.

Таким чином, запровадження адміністративної відповідальності за дії, обов'язковість виконання яких не підтверджена імперативними нормами Закону, порушує принцип правової визначеності та потребує відповідного перегляду.

5. Підпунктом 8 пункту 1 розділу I проєкту Закону пропонується внести зміни до статті 194 КУпАП, передбачивши адміністративну відповідальність за порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу цивільної зброї і бойових припасів.

При цьому санкцією частини другої статті 194 КУпАП у редакції проєкту Закону передбачено накладення штрафу *від двох тисяч до п'яти тисяч* неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вважаємо, що зазначені санкції є надмірними та не узгоджуються з положеннями Кримінального кодексу України (далі – КК).

Так, відповідно до положень статті 12 КК *злочином невеликої тяжкості є злочин, за який передбачено покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.*

Таким чином, запропоновані у частині другій статті 194 КУпАП в редакції проєкту Закону санкції суперечать принципу пропорційності (адекватності) покарання та вчиненого правопорушення.

6. Підпунктом 10 пункту 1 розділу I проекту Закону пропонується КУпАП доповнити новою статтею 266¹ «Огляд особи, яка здійснює транспортування або носіння цивільної зброї на стан алкогольного та/або наркотичного сп'яніння (нетверезий стан)». При цьому частина перша пропонованої статті 266¹ КУпАП потребує редакційного доопрацювання, оскільки містить незавершене речення.

7. Підпунктом 1 пункту 2 розділу I проекту Закону пропонується статтю 36 КК викласти у новій редакції, якою, на відміну від чинної редакції статті 36 КК, не передбачено *поняття перевищення меж необхідної оборони*.

При цьому заподіяння особою, яка обороняється, значної шкоди нападникові об'єктивно не завжди може відповідати характеру посягання та реальній обстановці захисту, а саме співмірності при застосуванні меж необхідної оборони та їх перевищенні, що в подальшому призведе до непритягнення до кримінальної відповідальності таких осіб.

Також слід зазначити, що розробниками проекту Закону при вилученні положень статті 36 КК *про перевищення меж необхідної оборони* не враховані положення Особливої частини КК, а саме стаття 118 КК «Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення» та стаття 124 КК «Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, якими передбачено кримінальну відповідальність за перевищення меж необхідної оборони».

Крім того, пропонована редакція частини четвертої статті 36 КК в редакції проекту Закону в частині застосування особою будь-якої зброї чи будь-яких інших засобів або предметів у випадку здійснення захисту від особи, яку виявлено на місці злочину під час вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину та яка із застосуванням сили чи з погрозою її застосування намагається втекти з місця злочину або перешкоджає поверненню майна, яким протиправно заволоділа, суперечить положенням статті 38 КК, оскільки правомірність дій щодо затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення і доставлення її відповідним органам влади, регулюється саме цією статтею.

Також потребують узгодженості між собою положення частин першої та четвертої статті 36 КК, оскільки частиною першою передбачено, що необхідною обороною є *застосування сили та інші дії* особою яка захищається, при цьому, частиною четвертою встановлено випадки застосування особою, яка обороняється, *будь-якої зброї чи будь-яких інших засобів або предметів*, за наявності яких виключається кримінальна відповідальність.

Окрім того, примітка до статті 36 КК у редакції проекту Закону не відповідає вимогам нормопроектувальної техніки, оскільки за загальним правилом у примітках до статей Особливої частини Кодексу надається тлумачення того чи іншого терміну, яке повинно кореспондуватись з положеннями первинного законодавства, надається визначення, коли ті чи інші поняття не є загальнозрозумілими або не визначені в інших нормативно-правових актах і є суто кримінально-правовими, або вказується розмір майнової шкоди.

При цьому наведені у примітці поняття не можна вважати такими, що належать виключно до сфери кримінального права.

8. Підпунктом 2 пункту 2 проекту Закону пропонується змінити назву статті 263 КК «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» на «Незаконне поводження зі зброєю».

При цьому, зі складів суспільно небезпечних діянь, що становлять зміст вказаної кримінально-правової норми, вбачається наявність підстав для притягнення винної особи до кримінальної відповідальності не тільки за незаконне поводження зі зброєю, а й за відповідні дії, вчинені щодо бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв.

Тому пропонована назва статті 263 КК в редакції проекту Закону не повною мірою відповідає її змісту.

8.1. Також слід зазначити, що пропозиція щодо запровадження кримінальної відповідальності за використання зброї, вибухових речовин або вибухових пристроїв, набутих без передбаченого законом дозволу, як знаряддя чи засобу вчинення злочину, відповідальність за який передбачена статтями 110, 112, 113, 121, 122, 129, 146, 147, 187, 189, 194, 261, 294, 342, 345, 345-1, 346, 347, 347-1, 348, 348-1, 349, 349-1, 350, 352, 377, 378, 379, 398, 399, 400 КК (частина четверта статті 263 КК в редакції проекту Закону), є недоречною, оскільки, набуття зброї, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу, як і подальші дії винної особи у вигляді незаконного носіння, зберігання, передачі чи збуту таких предметів, здійснені для вчинення іншого кримінального правопорушення, мають кваліфікуватися за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених відповідною частиною статей 262 або 263 КК, а також як готування чи замах до вчинення іншого кримінального правопорушення.

У свою чергу, незаконне поводження зі зброєю, вибуховими речовинами або вибуховими пристроями, поєднане із використанням вказаних предметів в якості знаряддя чи засобу вчинення інших кримінальних правопорушень, у тому числі пропонованих частиною четвертою статті 263 КК в редакції проекту Закону, має бути інкриміноване винній особі як сукупність відповідних кримінальних правопорушень.

Крім того, приміткою до статті 263 КК в редакції проекту Закону зазначено, що дії, пов'язані із виготовленням і зберіганням *аналогів старовинної вогнепальної зброї, незалежно від мети її виготовлення*, не містять складу злочину і не мають наслідком кримінальну відповідальність за цією статтею.

При цьому положеннями чинної редакції статті 263¹ КК передбачена відповідальність за незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. При цьому предметом злочину, передбаченого статтею 263¹ КК, є будь-яка вогнепальна зброя.

8.2. Також щодо вживання у примітці слів *«аналогів старовинної вогнепальної зброї, незалежно від мети її виготовлення»* звертаємо увагу на те, що згідно з пунктом 1.59 частини першої статті 1 проекту Закону № 4335-1

старовинна (антикварна) вогнепальна зброя – це вогнепальна зброя, виготовлена не пізніше 1899 року і не призначена для стрільби патронами з металевими гільзами центрального бою та кільцевого запалення.

Варто також зауважити, що відповідно до пункту 1.26 частини першої статті 1 проєкту Закону № 4335-1 копія старовинної (антикварної) зброї – це зброя, виготовлена за оригіналом або кресленням зразка старовинної (антикварної) зброї за умови точного або масштабного відтворення його конструкції, зовнішнього вигляду і художнього оздоблення, і не включає справжні частини антикварного або інших видів зброї.

При цьому репліка старовинної (антикварної) зброї – це зброя, виготовлена за оригіналом, кресленням або описом зразка старовинної (антикварної) зброї з творчим варіюванням конструкції, зовнішнього вигляду або художньої обробки, та має культурну цінність як зразок художньої творчості і декоративно-прикладного мистецтва (пункт 1.54 частини першої статті 1 проєкту Закону № 4335-1).

Враховуючи наведене, та з огляду на те, що кримінальна відповідальність завжди вторинна відносно положень галузевого законодавства, редакція примітки до статті 263 КК в редакції проєкту Закону потребує відповідного доопрацювання в частині уточнення терміну «аналогів», а також мети виготовлення такої зброї.

З урахуванням викладеного проєкт Закону потребує суттєвого доопрацювання.

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА